

България

Индекс на човешкия капитал 2020

Тази кратка информация предоставя актуализация на индекса на човешкия капитал (ИЧК). Въведен за първи път през 2018 г., ИЧК измерва човешкия капитал, което едно дете, родено днес, може да очаква да достигне до 18-годишна възраст. Той разкрива производителността на следващото поколение работници в сравнение с еталон за завършено образование и пълно здраве. В световен мащаб едно дете, родено през 2020 г., може да очаква да достигне средно 56% от потенциалната си производителност като възрастен. Всички данни представляват състоянието на страните преди COVID-19.

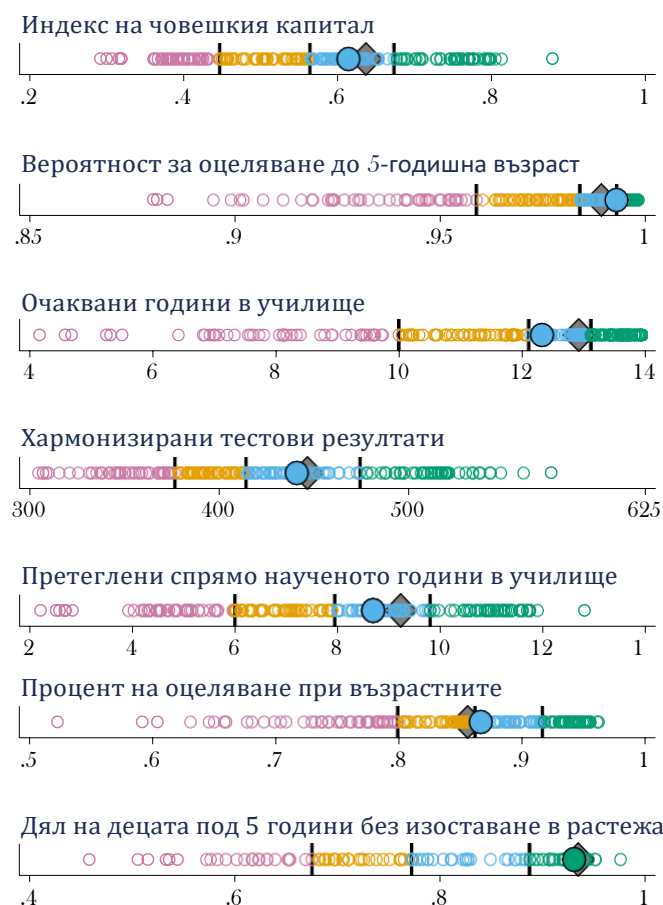
ИНДЕКС НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ

Индекс на човешкия капитал. Дете, родено днес в България, ще бъде продуктивно на **61 процента** от потенциала си като възрастен, ако получи пълно образование и има отлично здраве. Това е по-ниско от средното за региона на Европа и Централна Азия, но по-високо от средното за страните с доходи над средните. Между 2010 и 2020 г. стойността на ИЧК за България е намаляла от 0.64 на 0.61. Фигура 1 показва развитието, което ИЧК и всеки от неговите компоненти са претърпели във времето.

- **Вероятност за оцеляване до 5-годишна възраст.** 99 от 100 деца, родени в България, оцеляват до 5-годишна възраст.
- **Очаквани години в училище.** В България едно дете, което постъпва в детска градина на 4-годишна възраст, може да очаква да прекара **12.3 години** в училище до 18-я си рожден ден.
- **Хармонизирани тестови резултати.** Учениците в България имат среден резултат от **441** точки по скала, при която 625 точки представляват високо постижение и 300 точки представляват минимално постижение.
- **Претеглени спрямо наученото години в училище.** Спрямо това какво точно научават децата, очакваните години в училище се равняват само на **8.7** години.
- **Дял на оцеляване при възрастните.** В България **87 процента** от 15-годишните ще оцелеят до 60-годишна възраст. Тази статистика е показател за широка гама здравни рискове, които едно родено днес дете би изпитало като възрастен при настоящите условия.
- **Здравословен растеж (Дял на децата без изоставане в растежа и развитието).** 93 от 100 деца са без изоставане. 7 от 100 деца изостават, също толкова са изложени на риск от когнитивни и физически ограничения, които могат да продължат цял живот.

В България липсват достатъчно данни за дезагрегиране на ИЧК по социално-икономически групи.

Фигура 1. Индекс на човешкия капитал и неговите компоненти

Бележка:

- Големият кръг е България през 2020 г.

- Ромбът представлява България през 2010 г.

- Малките кръгове представляват другите страни

- Вертикалните линии и цветът на кръговете отразяват квартали на разпределението

РАЗЛИЧИЯ ПРИ ИЧК ПО ПОЛ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ГРУПИ

В България ИЧК при момчетата е по-висок от този при момчетата. Таблица 1 показва разпределението по пол за всеки от компонентите на индекса.

Таблица 1. ИЧК по пол и социално-икономически групи

Компонент	М	Ж	Общо
ИЧК	0.60	0.63	0.61
Оцеляване до 5-годишна възраст	0.99	0.99	0.99
Очаквани години в училище	12.4	12.2	12.3
Хармонизирани тестови резултати	432	451	441
Претеглени спрямо наученото год. в у-ще	8.6	8.8	8.7
Дял на оцеляване при възрастните	0.82	0.92	0.87
Здравословен растеж	0.93	0.93	0.93

Коефициент на ИЧК (най-богатите/най-бедните 20 процента) -

Повече относно дезагрегираня по социално-икономически показатели ИЧК, вижте на: <https://www.worldbank.org/en/publication/human-capital/brief/insights-from-disaggregating-the-human-capital-index>

Перспективите за следващото поколение се подобряват в повечето страни в Европа и Централна Азия. Полагат се усилия за защита на постигнатото по отношение на човешкия капитал от връщане назад и за ускоряване на напредъка за всички. Предизвикателствата, породени от COVID-19, изискват в отговор още по-силни политики, включително по-широко използване на технологиите за подобряване на предоставяните услуги и по-добри програми за социално подпомагане, с което да се гарантира, че хората ще получават качествено образование и здравни грижи.

ИЗПОЛЗВАНЕ И МОБИЛИЗАЦИЯ НА ВЪТРЕШНИ РЕСУРСИ

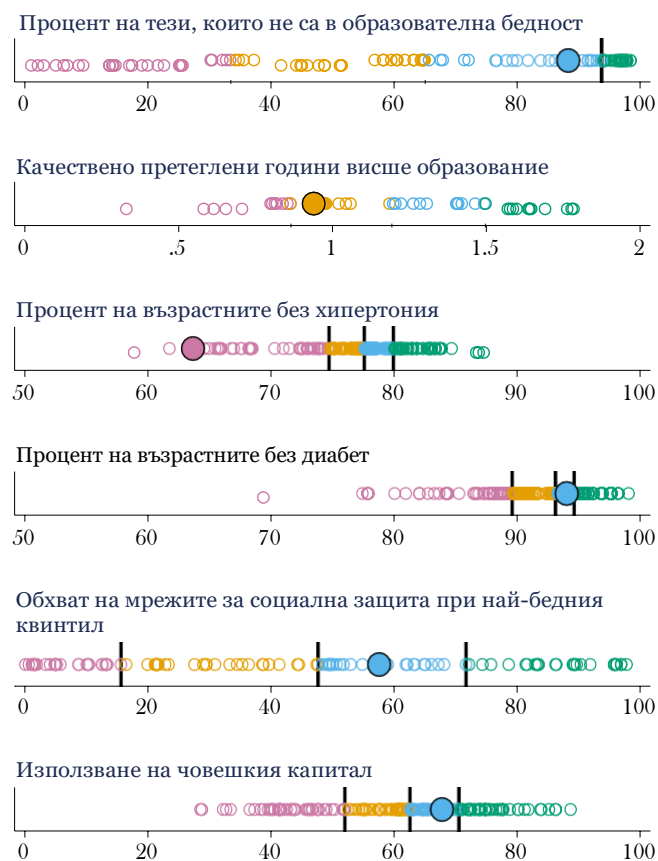
- **Разходи за здраве.** България харчи **4.2%** (2017 г.) от своя БВП за публични разходи за здравеопазване. Това е по-ниско от средното за региона (4.9%), но по-високо от средното за групата по ниво на доходите (4%). **13 процента** (2010 г.) от населението понасят катастрофални здравни разходи, измерени като разходни средства (от собствения джоб), превишаващи 10% от потреблението или дохода на домакинствата.
- **Разходи за образование.** България харчи **4.1 percent** (2013 г.) от своя БВП за държавни разходи за образование. Това е по-ниско както от средната стойност за региона (4.6%), така и от средното за групата по ниво на доходите (4.7%).
- **Разходи за социално подпомагане.** България харчи **1.0 процент** (2017 г.) от своя БВП за социално подпомагане. Това е по-ниско както от средното за региона (1.8%), така и от средното за нейната подоходна група (1.5%).
- **Държавни приходи.** Общите държавни приходи в България възлизат на **35.1 процента** (2018 г.) от БВП. Това е по-ниско от средното за нейния регион (38.1%), но по-високо от средното за групата по ниво на доходите (30.6%).

ДОПЪЛНИТЕЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ

- **Образователна бедност.** В България **12 процента** (2016 г.) от 10-годишните не могат да четат и разбират прост текст до края на началното училище. Това е по-високо от средното за региона (11%), но по-ниско от средното за групата по ниво на доходите (38%).
- **Записани в предучилищно образование (общ брой).** В България коефициентът на записване в предучилищното образование е **77 процента** (2017 г.). Това е по-ниско от средното за региона (85%), но по-високо от средното за групата по ниво на доходите (63%).
- **Качествено претеглени години висше образование.** В България около **32 процента** (2017 г.) от възрастните на възраст 30-34 години имат висше образование. Дете, родено днес, може да очаква да завърши **1.1 години** висше образование. Отчитайки качеството на висшето образование, очакваните години висше образование са едва **0.9**.
- **Смърт от незаразни болести (НЗБ).** В България вероятността да умрете между 30 и 70 години от сърдечно-съдови заболявания, рак, диабет или хронични респираторни заболявания е **24 процента** (2016 г.). Това е по-високо както от средното за региона (17%), така и от средното за групата по ниво на доходите (20%).
- **Рискови фактори за здравето.** В България **14 процента** от възрастните са с наднормено тегло, **35 процента** са пушачи и **17 процента** са пристрастени към алкохола.
- **Хипертония.** В България **36 процента** (2015 г.) от населението на възраст 18 и повече години има хипертония. Това е по-високо както от средното за региона (29%), така и от средното за групата по ниво на доходите (23%).
- **Диабет.** В България **6 процента** (2019 г.) от населението на възраст между 20 и 79 години страда от диабет тип 1 или тип 2. Това е сходно на средното за региона (6%), но по-ниско от средното за групата по ниво на доходите (10%).
- **Индекс на универсалното здравно покритие (УНС).** Индексът, вариращ от 0 до 100, измерва обхвата на основните здравни услуги, базирани на проследяеми интервенции. В България нивото на индекса е **66** (2017 г.). Това е по-ниско както от средното за региона (75), така и от средното за групата по доходи (69).

- **Обхват на мрежите за социална защита.** В България **58 процента** (2007 г.) от най-бедния квинтил са обхванати от мрежи за социална сигурност. Това е по-високо както от средното за региона (46%), така и от средното за групата по ниво на доходите (57%).
- **Оползотворяване на човешкия капитал.** В България са заети **68 процента** (2018 г.) от населението в трудоспособна възраст. Това е по-високо както от средната стойност за региона (65%), така и от средната стойност за групата по доходи (57%).

Фигура 2. Допълнителни показатели

Бележка:

- Големият кръг представлява България
- Малките кръгове представляват другите страни
- Вертикалните линии и цветът на кръговете отразяват квартали на разпределението

Тази справка се базира на най-новите данни от проекта „Човешки капитал“. Показателите за световно развитие, Атласа на показателите за социална защита, устойчивост и справедливост (ASPIRE), Статистическия институт на ЮНЕСКО, Глобалната обсерватория на СЗО и Базата данни за глобалните здравни разходи, Световна икономическа перспектива на МВФ, избрани национални източници и оценки на служителите на Световната банка.

За повече информация относно дефиницията на показателите и източниците на данни, вижте: www.worldbank.org/humancapital

